

EURON PURKAMINEN VAI SEN UUDISTAMINEN?

Puhe eurojäsenyyden hyödyistä ja haitoista sekä euroerosta ovat lisääntyneet viime aikoina. Rahaliiton kriitikoitakin jakaa kysymys siitä, pitäisikö eurojärjestelmää uudistaa vai pitäisikö se purkaa.

Niin euron uudistamista kuin sen purkamistakin on perusteltu paitsi taloudellisilla vaikutuksilla, myös järjestelmän demokraattisuuteen liittyvillä syillä. Tulisiko eurojärjestelmä purkaa, muuttaisiko se valtasuhteita ja mikä olisi sen todellinen vaihtoehto?

Peruste kutsui Palkansaajien tutkimuslaitoksen vanhemman tutkijan Ilkka Kieman ja kansanedustaja (sd) Tytti Tuppuraisen debatoimaan aiheesta.

ILKKA KIEMA

EUROJÄRJESTELMÄ TULISI PURKAA HALLITUSTI

Euro on vanhanaikainen ja huonosti toteutettu keino ratkaista valuuttojen moninaisuudesta aiheutuvia ongelmia. Rahapoliittinen valta pitäisi palauttaa kansallisille keskuspankeille ja päätösvalta valtioiden budjeteista kansallisille hallituksille.

Pitkittyneeseen eurokriisiin on haettu selityksiä toisaalta Euroopan keskuspankin (EKP) ja Euroopan komission ratkaisuista ja toisaalta eurojärjestelmästä itsestään. Vasemmistolaisissa puheenvuoroissa ongelmien syy on usein nähty EKP:n liian kireässä rahapolitiikassa tai euromaiden liian säästäväisessä budjettipolitiikassa.

Onkin totta, että EKP olisi voinut lieventää vuotta 2008 seurannutta, euroalueen laajuista taantumaa lisäämällä rahan tarjontaa aiemmin ja enemmän. Kukaan ei kuitenkaan tunnu osaavan selittää, miksei vastaavanlainen kriisi toistuisi nykyisen eurokriisin väistyttyä.

EKP oli jo ennen vuotta 2008 mahdolloman tehtävän edessä, kun se etsi kaikille euromaille sopivaa ohjauskorkoa. Se olisi voinut hillitä espanjalaisten, irlantilaisien ja kreikkalaisten kotitalouksien ylivelkaantumista vain asettamalla ohjauskorot pohjoiseurooppalaisten kannalta kohtuuttomalle, talouskasvun tukahduttavalle tasolle.

EKP:n rahapolitiikka ei voi olla kaikille eurooppalaisille sopivaa, jos yhdessä Euroopan maassa luottomarkkinat ylikuumentuvat mutta toisessa eivät. Näin euroalueella käy varmasti myös tulevaisuudessa, koska euroalueeseen pääsyn kriteerinä ei käytetä suhdannevaihteluiden samanaikaisuutta.

Vastaava huomio pätee euromaiden budjettikuriin. Euroopan nykyistä velkakriisiä olisi kenties voitu lyhentää vähemmän kireällä finanssipolitiikalla, mutta löysä finanssipolitiikka ei olisi poistanut uusia velkakriisejä tulevaisuudessa tuottavia moraalikadon ongelmia.

Päinvastoin kuin Lissabonin sopimuksen 125. artikla edellyttäisi, euroalueen maat takaavat toistensa velkoja epäsuorasti EKP:n välityksellä. Kun EKP ostaa jonkin euroalueen valtion velkakirjoja, velkakirjoihin liittyvä luottoriski siirtyy kaikkien euromaiden yhteisesti kannettavaksi. Siksi euromailla on kannuste velkaantua ja jättää kriisitilanteissa velat toisten euromaiden maksettavaksi.

Ilkka Kiema on Palkansaajien tutkimuslaitoksen vanhempi tutkija. Kuva: Maarit Kyröharju.

MODERNIMPAA JA TOIMIVAMPAA
EUROOPAN UNIONIA TOIVO-
VIEN EUROOPPALAISTEN
PITÄISIKIN RYHTYÄ YHDESSÄ
HAHMOTTELEMAAN EURO-
JÄRJESTELMÄN HALLITTUA
PURKUA JA EURON JÄLKEISTÄ
EUROOPPAA.

Nykyisessä eurojärjestelmässä ylivelkaantumisen kannusteet on yritetty poistaa vakaus- ja kasvusopimuksella, joka asettaa rajat julkisen sektorin velan määrälle ja sen kasvuvauhdille. Vakaus- ja kasvusopimukseen sisältyviä rajoituksia voitaisiin toki uudistaa, mutta uudistusten jälkeenkin säännöt joko rajaisivat osan järkevistä politiikkavaihtoehdoista pois tai olisivat niin sisällöttömiä, etteivät ne ratkaisisi edellä kuvattua moraalikadon ongelmaa (eli poistaisi kannustetta ylivelkaantua toisten kustannuksella).

Eriaikaisten suhdannevaihteluiden aiheuttamat ongelmat ovat yhteisiä euroalueelle ja Yhdysvaltojen muodostamalle dollarialueelle. Moraalikato on kuitenkin erityisesti eurooppalainen ongelma, koska Yhdysvaltain keskuspankki Federal Reserve ostaa avomarkkinaoperaatioissaan liittovaltion velkakirjoja yksittäisten osavaltioiden velkakirjojen sijasta. Siksi vakaus- ja kasvusopimuksellakaan ei ole mitään vastinetta Yhdysvalloissa.

Voimmekin todeta eurooppalaisten ratkaiseen valuuttojensa moninaisuudesta aiheutuvat ongelmansa Yhdysvalloista kopioidulla, vanhanaikaisella tavalla, mutta toteuttaneen ratkaisun

amerikkalaisia huonommin. Ratkaisumme on vanhanaikainen, sillä kansallisten valuuttojen moninaisuudesta aiheutuviin ongelmiin on yhteisvaluuttaa modernimpia ratkaisuja, joiden toimivuutta euron käyttöönoton jälkeinen informaatioteknologian kehitys on parantanut.

Yhteisvaluutan keskeisiä hyötyjä ovat valuutanvaihdosta aiheutuvien kustannusten häviäminen sekä valuuttakurssien vaihteluista aiheutuvien riskien poistuminen alueen sisällä. Valuuttakurssien vaihteluiden riskeiltä on kuitenkin mahdollista suojautua myös termiinisopimuksin ja vakuutuksin. Pankkisektorin automatisoituessa tällaisten sopimusten kiinteät kustannukset ja myös valuutanvaihtokustannukset alenevat.

Näin kurssiriskiltä suojautumisesta tulee entistä kannattavampaa, eikä valuutasta toiseen tapahtuvaan tilinsiirtoonkaan tarvitse liittyä mitään euroalueen sisäisten tilinsiirtojen nykyisiä kustannuksia ylittävää kustannusta.

Modernimpaa ja toimivampaa Euroopan Unionia toivovien eurooppalaisten pitäisikin ryhtyä yhdessä hahmottelemaan eurojärjestelmän hallittua purkua ja euron jälkeistä Eurooppaa. Siinä entisillä yhteisvaluuttamailla olisi edelleen yhteinen pankkivalvonta, joka vaatisi talletussuojan piiriin kuuluvia pankkeja pitämään yllä yhtenäistä SEPA-maksujärjestelmää. Myös euro jatkaisi olemassaoloaan korivaluuttana vielä vuosia, ehkä pysyvästikin, mutta rahapoliittinen valta ja valtioiden budjetit ja koskeva päätösvalta olisi siellä missä paras asiantuntemuskin - kansallisilla keskuspankeilla ja kansallisilla hallituksilla.

Sirpa Varis
Nimetön
värikynä ja tussi 2015

TYTTI TUPPURAINEN

PAREMPI EUROALUE ON MAHDOLLINEN

Eurojärjestelmää tulee uudistaa nyt valitulla tiellä. Ilkka Kiema toivoo euron hallittua purkamista, mutta jos euroalue hajoaa, tilanne ei ole kenenkään hallinnassa. Sillä on seurauksensa.

Tytti
Tuppurainen
on kansan-
edustaja (sd).

Saksan ja Ranskan päätös yhteisvaluutan luomisesta on julistettu ennen kaikkea poliittiseksi ratkaisuksi: maat hautasivat synkän historian ja sinetöivät yhteisen tulevaisuuden. Suomenkin päätöstä euroalueeseen liittymisestä on perusteltu turvallisuuspolitiikalla: jos Suomi on mukana EU:n ytimissä, se on ankuroitu länteen.

Eurolle ja jokaisen euromaan jäsenyydelle pitää kuitenkin ehdottomasti löytää myös taloudellinen perustelu. Sellaista pidettiin esillä, kun eurosta aikanaan päätettiin ja se on on voimassa vieläkin.

Globaali kapitalismi oli voimissaan 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa, jolloin valuutat olivat pääosin kultakanassa. Punnat, frangit ja dollarit olivat kullan kansallisia ilmenemismuotoja, aivan kuten markat, frangit ja pesetat olivat vuosina 1999–2002 euron kansallisia ilmenemismuotoja. Valuutat eivät kelleneet.

EUROLLE JA JOKAISEN
EUROMAAN JÄSENYDELLE
PITÄÄ KUITENKIN EHDOTTOMASTI
LÖYTÄÄ MYÖS TALOUDELLINEN
PERUSTELU. SELLAISTA
PIDETTIINKIN ESILLÄ, KUN
EUROSTA AIKANAAN PÄÄTETTIIN
JA SE ON ON VOIMASSA VIELÄKIN.

Maailmansodat ja niiden välinen aika olivat talous- ja valuuttakriisien aikaa. Kun vuonna 1944 Bretton-Woodsissa päätettiin siirtyä vakaampaan aikaan, ei silloinkaan haluttu siirtyä vapaasti kelluvien valuuttojen järjestelmään.

Bretton-Woodsin järjestelmä hajosi, kun sen kulmakivenä ollut pääomaliikkeiden säätely mureni. Euroopan talousyhteisössä uusi tilanne tulkittiin ongelmaksi: miten sisämarkkinat toimisivat, saati tiivistyisivät, jos siihen kuuluvien valuuttojen arvon heilahtelut vaikuttaisivat kilpailukykyyn? Mitä jos keskuspankit suorastaan pyrkisivät vaikuttamaan kursseihin kansallisella rahapolitiikalla?

Aluksi yritettiin selvittää järjestelmälä, jossa valuutat olivat sidottuja. Se oli siis juuri malli, jossa kansalliset valuutat olivat olemassa, mutta niillä oli Ilkka Kieman hahmottelema yhteinen korivaluutta. Malli koki täydellisen haak-sirikon 1990-luvun alussa.

Euroalue luotiin yhteismarkkinoiden turvaksi. Ehkä mikrotason hyödyt voitaisiin ainakin osittain saada muilla keinoin. Yritykset voisivat käyttää johdannaisinstrumentteja. Ja mitä pikkuasioihin tulee, niin me Euroopan-turistit maksamme matkailumme joka tapauksessa luottokorteilla. Silti makrotason ongelmat eivät olisi yhtään helpompia.

Kelluvien valuuttojen järjestelmäs-

sä ongelmat korostuisivat pienissä talouksissa. Katsotaanpa Tanskaa ja Ruotsia: On varmasti taloudellisia järkisyitä eikä turvallisuudentunteen hakua, että Tanska on sitonut kruununsa euroon. Se on ottanut osan euroon kuulumisen kustannuksista ja ilmeisesti katsoo saavansa sitä vastaavaa vakaushyötyä. Näyttää myös, ettei Ruotsikaan anna valuuttansa kellua aivan lastun lailla, vaan on harjoittanut keskuspankkipolitiikkaa, jolla on ollut vaikutus kruunun ulkoiseen arvoon.

Euroopan keskuspankki on vuoden 2008 kriisin jälkeen joutunut tekemään toimia, jotka jakavat kriisimaiden riskejä muillekin: se on ostanut jäsenvaltioiden velkakirjoja, joista toiset ovat varmemmin takaisinmaksettavia kuin toiset. Tästä kriisistä jää oppirahoja maksettavaksi, mutta siitä jää myös perinnöksi instituutioita, joilla kriisejä hallitaan aiempaa paremmin. Yhteinen pankkivalvonta, yhteiset vakausmekanismit ja finanssipolitiikan parempi koordinaatio vaikuttavat oikeaan suuntaan.

Kieman hahmotteleman euroalueen hajottamisen sijaan on aiheellista edistää parempaa euroaluetta. Se ei muutu niin sanotuksi optimaaliseksi valuuttalueeksi, vaan eri maat – eri alueet – kehittyvät eri tahtiin.

Mallia kannattaa ottaa Kiemankin mainitsemasta Yhdysvalloista. Sekin muodostuu monesta eri talousalueesta. Yhtäällä on teknologiaa, toisaalla luonnonvarataloutta ja siellä täällä palveluvientiä turismista finanssitransaktioihin. Eikä liittovaltio tasoita alueellista eritahtisuutta niin tehokkaasti kuin kuvitellaan – aluepolitiikka ei ole kansallisessa politiikassa ykkössijalla.

Amerikan-opissa olennaista on osa-

EUROALUETTA EI OLE TEHTY SUUREN SUUNNITELMAN MUKAISENA LUOMISTYÖNÄ. SE – KUTEN YHTEISKUNNALLISET INSTITUUTTIOT YLEENSÄ – ON SYNTYNYT KEHITYKSEN MYÖTÄ. SITÄ EI MYÖSKÄÄN MISSÄÄN TAPAUKSESSA PURETA KIEMAN TOIVOMALLA HALLITULLA PROSESSILLA. JOS EUROALUE PURKAUTUU, SILLÄ ON POLIITTISET SYYNSÄ JA POLIITTISET SEURAUKSENSA, EIKÄ SE OLE MINKÄÄN TAI KENENKÄÄN HALLINNASSA.

valtioiden no bail out -periaate: jos jokin osavaltio velkaantuu, se ei ole muiden ongelma. Taakan jakavat kyseisen osavaltion asukkaat ja sille lainaa antaneet tahot.

Pitkällä tähtäyksellä tämä taakanjako ohjaa sekä velallisten että velkojien käytöstä. Euroopassa velkojat ovat oppineet Kreikan ja Kyproksen tapauksista, että kaikkia tuottoja ei turvata. Tällä on vaikutusta tulevaan riskinottoon. Mitä taas velallisten riskitietoisuuteen tulee, ainakin kreikkalaisille sitä on teoritettu niin paljon, että vähempikin olisi riittänyt.

Euroaluetta ei ole tehty suuren suunnitelman mukaisena luomistyönä. Se – kuten yhteiskunnalliset instituutiot yleensä – on syntynyt kehityksen myötä.

Sitä ei myöskään missään tapauksessa pureta Kieman toivomalla hallitulla prosessilla. Jos euroalue purkautuu, sillä on poliittiset syynsä ja poliittiset seurauksensa, eikä se ole minkään tai kenenkään hallinnassa.

ILKKA KIEMA

YHTEISVALUUTAN JÄLKEINEN, TOIMIVAMPI EU ON MAHDOLLINEN

Tytti Tuppurainen esittelee vastineessaan ansiokkaasti rahapoliittisten regiimien historiaa. Tuppuraisen teksti tuntuu kuitenkin ristiriitaiselta: hän kehottaa ottamaan mallia Yhdysvalloista jossa on voimassa no bail out -periaate, mutta esittää myös, että (yhteisen pankkivalvonnan lisäksi) ”yhteiset vakausmekanismit ja finanssipolitiikan parempi koordinaatio vaikuttavat oikeaan suuntaan”.

Euroopan vakausmekanismi (EVM) voi tarjota luottoja euromaille silloin, kun ne eivät saa luottoa yksityisiltä pääomamarkkinoilta. Sen luottopäätökset perustuvat muun muassa arvioon koko euroalueen vakaudelle aiheutuneesta riskistä. Näin EVM siirtää no bail out -periaatteen vastaisesti yksittäisten euromaiden luottoja kaikkien vakausme-

kanismia pääomittaneiden maiden yhdessä maksettaviksi. Yhdysvalloissa ei ole vastaavanlaista ”Amerikan vakausmekanismia”, koska sitä ei tarvita: Yhdysvalloissa yksittäisen osavaltion ylivelkaantuminen ei koskaan vaaranna koko yhteisvaluutta-alueen vakautta.

Eurojärjestelmää koskevassa keskustelussa on toisinaan tarkasteltu mallia, jossa Suomi ottaisi käyttöön oman valuutan mutta sitoisi sen heti euroon kiinteällä kurssilla. Tuppurainen näyttää tulkinneen minun kannattavan tällaista ehdotusta. Oma valuutta voisi kuitenkin olla euroa parempi vaihtoehto vain, jos kiinteän kurssin järjestelmä olisi tilapäinen, siirtymäkauden ratkaisu (sikäli kun sitä tarvitaan lainkaan).

Kuten Tuppurainen toteaa, esimerkiksi Ruotsi ei ”anna valuuttansa kellua aivan lastun lailla”, vaan Sveriges Riksbankin rahapolitiikka perustuu kahden prosentin inflaatiotavoitteeseen. Toimivassa korivaluuttajärjestelmässä kukin kansallinen keskuspankki perustaisi rahapolitiikkansa omaan tavoitteeseensa (joka voisi olla inflaatiotavoite, Taylorin säännön mukainen tavoite tai jotain muuta). Kansallisten valuuttojen arvot määräytyisivät (keskuspankkien myötävaikutuksella) markkinoilla, ja euron arvo määräytyisi (kiintein painoin laskettuna) painotettuna keskiarvona kansallisten valuuttojen arvoista.

Tuppurainen viitanneekin poliittisiin eikä taloudellisiin rajoituksiin väittäessään, ettei yhteisvaluuttajärjestelmää

TUPPURAINEN VIITANNEEKIN POLIITTISIIN EIKÄ TALOUDELLISIIN RAJOITUKSIIN VÄITTÄESSÄÄN, ETTEI YHTEISVALUUTAJÄRJESTELMÄÄ OLISI MAHDOLLISTA PURKAA HALLITULLA PROSESSILLA. KYSE ON VALLASTA JA MYÖS ARVOVALLASTA. EUROALUEEN LUONTIA OVAT KANNATTANEET NIIN SOSIALIDEMOKRAATIT KUIN KONSERVATIIVITKIN, JA MOLEMMAT VASTUSTAVAT NYT ARVOVALTASYISTÄ EUROJÄRJESTELMÄN KORVAAMISTA KANSALLISTEN VALUUTTOJEN JA KORIVALUUTAN YHDISTELMÄLLÄ.

Sirpa Varis
Nimetön
akvarelli 2005

UNIONIA VAHVISTAVA
KANSALLISTEN VALUUTTOJEN
JÄRJESTELMÄ NÄYTTÄÄ
UTOPISTISELTA JA
MAHDOTTOMALTA – MILTEI
YHTÄ MAHDOTTOMALTA JA
UTOPISTISELTA KUIN NYKYISEN
KALTAINEN EUROOPAN UNIONI
VIELÄ MUUTAMA VUOSIKYMMEN
SITTEN NÄYTTI.

olisi mahdollista purkaa hallitulla prosessilla. Kyse on vallasta ja myös arvovallasta. Euroalueen luontia ovat kannattaneet niin sosialidemokraatit kuin konservatiivitkin, ja molemmat vastustavat nyt arvovaltasyistä eurojärjestel-

män korvaamista kansallisten valuuttojen ja korivaluutan yhdistelmällä.

Siksi euroa kritisoivat lähinnä ääri-ryhmät, jotka haluavat purkaa EU:n instituutiot niiden järkevän modernisoinnin sijasta. Unionia vahvistava kansallisten valuuttojen järjestelmä näyttää utopistiselta ja mahdottomalta – miltei yhtä mahdottomalta ja utopistiselta kuin nykyisen kaltainen Euroopan Unioni vielä muutama vuosikymmen sitten näytti.

Toimivampaa Euroopan unionia kaipaavat eurooppalaiset voivat tehdä mahdottomasta mahdollista kampeamalla omia, eurojärjestelmää tukeneita poliittisia viiteryhmiään modernia monen valuutan järjestelmää tukevalle tielle – ja juuri näin minäkin tätä kirjoittaessani toimin.

TYTTI TUPPURAINEN

YHTEINEN RAHA ON YKSI EU:N KULMAKIVISTÄ

Euroopan yhteinen raha luotiin, koska sitä ennen kokeiltiin muita valuuttajärjestelmävaihtoehtoja ja todettiin ne tuloksiltaan heikoiksi. Mikään järjestelmä ei tietenkään poista talouskriisien riskiä, ei eurokaan. Ensimmäinen eurokriisi ei vielä osoita yhteisvaluutan ajaneen lopullisesti karille.

Euron purkamista pohtiessa on painottettava euroalueen poliittista puolta. Ilkka Kiema tulkitsee euron poliittista ulottuvuutta liiaksi päivänpolitiikan ehdoilla.

Jos ainoa uhka olisikin vain sosiaalidemokraattien ja konservatiivien arvovallan menetyks, sen kyllä kestäisi. Ovathan euron isät (äitejä joukossa ei ollut) jo eläkeiässä tai ihan kokonaan poissa maailman kiireistä.

Eurooppalainen yhteistyö perustuu kansanvaltaan ja tavoitteeseen pysyvistä rauhasta sotien riivaamalla mantereella. Euro on vahvin säikeistä, jotka sitovat tätä demokraattisin päätöksin syntynyttä ydintä. Sen repiminen olisi riskialtista rauhallisinkin aikoina – ja

nyt meillä ei ole rauhallsuudesta tietoa-
kaan.

Poliittisen keskustelun perusongelma käy todeksi minun ja Kieman mieliteenvaihdossa: vastapuolen näkemyksiä tulkitaan aina omista lähtökohdista käsin. En väitä euroaluetta ja Yhdysvaltoja samankaltaisiksi. Koetan kuitenkin löytää joitakin yhteisiä tekijöitä tehdäkseen tulevaisuuden arvauksista valistuneempia.

Yksi yhtäläisyys on jäsenvaltioiden ja osavaltioiden vastuu omista veloistaan. Juuri sen vuoksi, ettei yhdeltä jäsenvaltiolta voi periä toisen velkoja, on pitänyt muodostaa erillinen rahasto, Euroopan vakausmekanismi EVM. Esimerkiksi kolmatta Kreikka-pakettia ei ole maksettu euromaiden budjeteista, koska käytössä on ollut EVM:n varoja.

Euroalueen talouskasvu perustuu viime kädessä samoille tekijöille kuin kasvu yleensäkin: tarvitaan työvoimaa, pääomia sekä teknologiaa ja toimivia instituutioita tuottavuutta parantamaan. Eurojärjestelmä on yksi näistä instituutioista. Se on vahva pohja yhteismarkkinoille ja sen puitteissa voidaan tehdä hyvää finanssipolitiikkaa.

Oma arveluni siitä, millaista vaihtoehtoa Kiema käytännössä eurolle esittää, pohjautuu oikeastaan siihen, etteivät pienten, avoimien talouksien järjestelmät useinkaan perustu vapaasti kellovalle valuutalle. Vapaasti markkinoilla määräytyvä valuutta on sinänsä kiehtova vaihtoehto: siinä voidaan yhdistää vapaat pääomaliikkeet ja itsenäinen rahapolitiikka. Otin Ruotsin - ja varsinkin Tanskan - esimerkiksi siitä, etteivät valtiot kuitenkaan tartu tähän vaihtoehtoon: oma raha halutaan pitää jotensakin ennakoitavassa suhteessa tärkeim-

EN VÄITÄ EUROALUETTA JA YHDYSVALTOJA SAMANKALTAISIKSI. KOETAN KUITENKIN LÖYTÄÄ JOITAKIN YHTEISIÄ TEKIJÖITÄ TEHDÄKSENI TULEVAISUUDEN ARVAUKSISTA VALISTUNEEMPIA.

piin kauppakumppaneihin.

EU:n jäsenvaltioiden keskinäisten suhteiden pohtiminen palauttaa eurokeskustelun taas takaisin politiikkaan. Jos jäsenmaiden keskinäinen kilpailukyky määräytyisi lyhyellä tähtäyksellä valuuttakurssivaihteluiden mukaan, ei unionin yhtenäisyys olisi kestäväällä pohjalla.

Ranskan autoteollisuus tai matkailuala ei hyväksyisi sitä, että Italian auto- ja hotellien pärjääminen perustuisi liiran arvon heikkenemiseen. Ranska syyttäisi Italiaa epäreilusta kilpailusta ja kauppapolitiikasta tulisi pian yleispolitiikkaa, kun Ranska vaatisi Italian rankaisemista.

Lopulta maat eivät enää mahtuisi samaan unioniin. Yhteisvaluutta euro pitää siten unionia koossa. ✘

JOS JÄSENMAIDEN KESKINÄINEN KILPAILUKYKY MÄÄRÄYTYISI LYHYELLÄ TÄHTÄYKSELLÄ VALUUTTAKURSSIVAIHTELUIDEN MUKAAN, EI UNIONIN YHTENÄISYYS OLSI KESTÄVÄLLÄ POHJALLA.